

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Nc/45/2014
Identifikačné číslo spisu: 5113243847
Dátum vydania rozhodnutia: 10.12.2014
Meno a priezvisko: JUDr. Ladislav Górász
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2014:5113243847.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu JUDr. H. Q. bývajúceho v Q., E., zastúpeného JUDr. Tatianou Polkovou, advokátkou so sídlom v Žiline, na Priekope 174/13, proti žalovaným 1/ Krajskému súdu v Trenčíne, so sídlom v Trenčíne, . Nám. Sv. Anny 28, 2/ Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné nám.13, o doplatenie funkčného platu, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 13 Cpr 4/2014 a na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn.19 CoPr 6/2014 v konaní o vylúčení sudcov Krajského súdu v Trenčíne z prejednávania a rozhodovania tejto veci, takto

rozhodol:

I. Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne JUDr. Gabriela Janáková, JUDr. Erika Zajacová, JUDr. Mária Vrtochová, JUDr. Beáta Čupková, JUDr. Viera Škultétyová, JUDr. Alena Záhumenská, JUDr. Oľga Lichnerová, JUDr. Alica Beňová, JUDr. Iveta Martináková, JUDr. Alena Radičová, JUDr. Eva Vašková, JUDr. Juraj Florovič, JUDr. Elena Zafková, JUDr. Ing. Miroslav Mand'ák, JUDr. Mária Prikrylová, JUDr. Iveta Záleská, JUDr. Jozef Janík, JUDr. Roman Hargaš, JUDr. Ondrej Gáborík, JUDr. František Kováč, JUDr. Ondrej Samaš a JUDr. Peter Tóth s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 13 Cpr 4/2014 a na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 19 CoPr 6/2014.

II. Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne JUDr. Denis Vékony, JUDr. Stanislava Marková, JUDr. Ľubica Bajzová, Mgr. Martina Trnavská, JUDr. Emília Zimová, Mgr. Ivan Kubínyi, Mgr. Zuzana Holúbková, JUDr. Eva Vékonyová, JUDr. Natália Čekanová, JUDr. Darina Legerská, JUDr. Ivana Šlesarová, a JUDr. Ivica Čelková n i e s ú v y l ú č e n í z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 13 Cpr 4/2014 a na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 19 CoPr 6/2014.

Odôvodnenie

V konaní o odvolaní proti uzneseniu Okresného súdu Trenčín z 3. septembra 2014 č. k. 13 Cpr 4/2014-39 sudkyne Krajského súdu v Trenčíne JUDr. Beáta Čupková, JUDr. Viera Škultétyová a JUDr. Alena Záhumenská v zmysle § 15 O.s.p. oznámili predsedníčke krajského súdu listom z 26. novembra 2014,

že sú u nich dané dôvody, pre ktoré sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania vecí (pre priateľský vzťah k žalobcovi a tiež aj pre pomer k veci u JUDr. Beáty Čupkovej a JUDr. Viery Škultétyovej, ktoré zároveň uviedli, že žalovaný 1/ je ich osobný úrad). K vlastnému vyjadreniu pripojili aj vyjadrenia ostatných sudcov Krajského súdu v Trenčíne.

Na základe ich oznámení bola vec predsedníčkou súdu predložená na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky z dôvodu, že všetci sudcovia Krajského súdu v Trenčíne sa vo veci cítia byť zaujatí a z toho dôvodu nie je možné vec prideliť žiadnemu senátu (§ 15 ods.1 O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trenčíne (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámenia sudcov v zmysle § 15 O.s.p. z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu vecí, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia sudcu o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Nestrannosť sa spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe oznámenia (návrhu) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto

hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatura ESĽP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, alebo presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu (spravidla účastníka) uplatňujúceho námietku zaujatosti ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je teda to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

V prejednávanej veci sudcovia Krajského súdu v Trenčíne (okrem D. JUDr. Aleny Radičovej) uviedli, že sa cítia byť zaujatí, pričom svoju zaujatosť odvodzujú zo skutočností, že pôsobia na tom istom súde, sú kolegami sudcu D. (žalobcu), osobne sa poznajú a zároveň sú priateľmi a tiež, že žalovaný 1/ je ich osobným úradom. JK. svoju zaujatosť vyvodzoval zo skutočností, že je účastníkom konania a JUDr. Alena Radičová zo skutočností, že vykonáva funkciu predsedníčky súdu, je štatutárnym zástupcom žalovaného 1/.

Pre vylúčenie sudcu, resp. sudcov z prejednávania a rozhodovania veci, ako už Najvyšší súd Slovenskej republiky zdôraznil (pozri napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. apríla 2009 sp. zn. 3 Nc 11/2009, Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. apríla 2010 sp. zn. 1 Nc 8/2010, z 25. marca 2011 sp. zn. 1 Nc 18/2011, z 15. apríla 2011 sp. zn. 1 Nc 26/2011, z 14. júla 2011 sp. zn. 1 Nc 39/2011) samotnú skutočnosť, že sudca má prejsť a rozhodnúť vec, účastníkom ktorej je iný sudca, nemožno považovať za dôvod, vylučujúci ho bez ďalšieho z prejednávania a rozhodovania veci. Najvyšší súd zdôraznil (a na tomto postoji naďalej zotrúva), že u takéhoto vzťahu chýba objektívny základ na konštatovanie zaujatosti, pretože vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak by z takéhoto základu bol vyvodzovaný opačný záver, teda pochybnosti o tom, či takýto sudcovia budú schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať, znamenalo by takéto posudzovanie vlastne, že výlučne pracovný a kolegiálny vzťah medzi sudcami vo všeobecnosti prezumuje porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o ich nezaujatosti. Len ak ich vzájomný vzťah prekročí hranice vecnosti a nadobudne znaky blízkeho osobného (napríklad priateľského) vzťahu, stáva sa táto okolnosť dôvodom, ktorý vylučuje sudcu z prejednávania a rozhodovania veci v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzal z uvedených východísk a analýzou skutočností uvádzaných sudcami Krajského súdu v Trenčíne dospel k záveru, že iba u sudcov, ktorí sú vymenovaní v prvom odseku výroku tohto uznesenia, a výslovne uviedli, že žalobca je nielen ich kolegom, osobne sa poznajú, ale zároveň sú aj priateľmi a všetci zhodne konštatovali, že sa cítia byť zaujatí, sú dané dôvody vylučujúce sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Existencia priateľského vzťahu týchto sudcov k účastníkovi konania, teda vzťahu, ktorý je relevantný z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p., zakladá dôvod, pre ktorý možno mať dôvodné pochybnosti o ich nezaujatosti.

Existencia okolnosti majúcej za následok vznik pochybnosti o nezaujatosti sudcu bola v danej veci zistená i v prípade predsedníčky súdu JUDr. Aleny Radičovej, ktorá vo svojom vyjadrení uviedla, že sa cíti vo veci zaujatá, a to pre svoj vzťah k účastníkovi konania. Nemožno totiž prehliadať okolnosť, že vykonáva funkciu predsedníčky súdu, je štatutárnym zástupcom žalovaného 1/ a ako predsedníčka súdu je priamo podriadená ministrovi spravodlivosti Slovenskej republiky.

Z prejednávania a rozhodovania veci je vylúčený aj sudca D.K., ktorý je účastníkom konania.

V prípade sudcov Krajského súdu v Trenčíne, ktorí vo svojich písomných oznámeniach uviedli, že majú vzťah k účastníkom konania, keď u žalovaného 1/ vykonávajú funkciu sudcu alebo, že poznajú žalobcu a v tejto súvislosti poukázali (len) na kolegiálny vzťah, a zo vzťahov takejto povahy vyvodzovali existenciu dôvodu vylučujúceho ich z prejednávania a rozhodovania veci, prezentované dôvody bez ďalšieho nezakladajú a nesvedčia o existencii vzťahu (subjektívnej alebo objektívnej povahy) relevantného z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako je už vyššie uvedené vzal na zreteľ, že vo všeobecnosti sú vzájomné vzťahy sudcov založené na profesionalite a kolegiálnosti a ak rámec ich vzájomných vzťahov neprekročí tomu zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o ich nezaujatosti; samotná skutočnosť, že sudcovia žalobcu osobne poznajú ako kolegu, tiež sudcu (pôsobiacemu na tom istom súde) a u žalovaného 1/ pôsobia vo funkcii sudcov, nepredstavuje bez ďalšieho dôvod pre vylúčenie týchto sudcov z prejednávania a rozhodovania veci. Len skutočnosť, že sudca vykonáva funkciu na súde, ktorý je označený za účastníka konania neprezrádza samo osebe pochybnosti o nezaujatosti sudcu vzhľadom na zákonné a ústavné garancie spojené s nezávislým výkonom sudcovskej funkcie. Sudca je totiž pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach v znení zmien a doplnkov. Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov, ktoré však neboli v prejednanom prípade naplnené. Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, kde je vymedzenie základných povinností sudcu, vyplýva o. i. povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K účastníkom konania je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca (v rámci prejednávania a rozhodovania konkrétného sporu) zachovávať k veci, účastníkom konania a k ich zástupcom vždy vecný a profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním veci v súdnom konaní, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva. O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám. Pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností. Svojím správaním má dbať na to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. Musí mať dostatok schopnosti ovládať svoje konanie aj sféru svojich vnútorných pocitov. Súčasťou vecného prístupu sudcu k prejednáwanej veci a k účastníkom konania je napr. aj schopnosť sudcu vyrovnávať sa vnútorne s prípadnými námietkami účastníkov v priebehu i mimo konania, ako aj s eventuálnou kritikou jeho konania, ktorá môže mať rozmanitú podobu (porovnaj R 47/1998). Pokiaľ by sudca (mimo iného) takúto schopnosť nemal, spochybňovalo by to jeho spôsobilosť vykonávať funkciu sudcu. Treba pripomenúť, že nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti.

Z dôvodov uvedených vyššie rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že sudcovia uvedení vo výrokovej časti I. uznesenia sú vylúčení z prejedania a rozhodovania danej veci a sudcovia uvedení vo výrokovej časti II. nie sú vylúčení z prejedania a rozhodovania veci. (§ 14 O.s.p.)

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.